

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Den 24. januar 2013

TALEPUNKT

Tale til samråd den 24. januar 2013 i Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri og Folketingets Udvalg for Sundhed og Forebyggelse vedrørende spørgsmål I og J samt E om MRSA fra svin (CC398)

Spørgsmål I

Ministrene bedes redegøre for, hvad de indtil nu har gjort for at forhindre spredningen af den farlige svinebakterie MRSA til mennesker og mellem mennesker.

Spørgsmål J

Ministrene bedes redegøre for, hvad de vil foretage sig for at forhindre spredningen af den farlige svinebakterie MRSA til mennesker og mellem mennesker.

Spørgsmål E

Vil ministrene redegøre for, hvordan man vil prøve at bryde smittekæden for den multiresistente stafylokokbakterie CC398, hvordan man forhindrer, at besøgslandbrug ikke fører smitten videre og at medarbejdere ikke fører smitten videre samt hvordan ministrene vil samarbejde med en videre plan?

Svar:

Jeg vil faktisk også gerne takke for muligheden for, sammen med Sundhedsministeren, at redegøre for Sundhedsudvalget og Fødevareudvalget om, hvad vi allerede gør, og hvad vi fremover vil gøre for at bekæmpe svine-MRSA, altså CC398, og antibiotikaresistens. Og jeg er faktisk rigtig glad for, at det bliver sammen, for det viser jo netop, hvordan det er, vi arbejder med det her problem.

Siden – ja, nu kommer vi virkelig langt tilbage – men siden penicillinen blev opdaget i 1928, så er det fuldstændigt afgørende for os – for behandlingen af mange infektioner hos både mennesker og dyr – at vi har antibiotika. Og det er vi fuldstændigt klar over, og vi ved også, at brugen af antibiotika er alvorligt truet af bakterier, der bliver resistente overfor antimikrobielle stoffer.

Vi har drøftet det her meget på EU-plan. Det anslås, at omkring 25.000 mennesker hvert år dør i EU på grund af infektioner med resistente bakterier, så det er bestemt ikke et område, man kan tage for alvorligt. Og det er et stort problem. Vi tager det også alvorligt i Danmark.

Når det gælder bekæmpelse af resistens, er der desværre ikke nogen entydig indsats – der er ikke nogen ”one-size-fits-all” løsning. Resistente bakterie-typer, som svine-MRSA og ESBL, er forskellige. De optræder forskelligt, de bliver spredt på forskellige måder – så en effektiv indsats skal tilpasses den enkelte type af resistente bakterier.

Så når jeg taler om MRSA i denne her sammenhæng, er det udelukkende MRSA CC398 – eller svine-MRSA – fordi svin er hovedkilden til lige præcis denne her type af MRSA. Den adskiller sig fra de andre typer, fordi svine-MRSA ikke smitter så let fra dyr til mennesker og videre til andre mennesker. Men får man alligevel svine-MRSA, så forsvinder bakterien hurtigt igen, som Sundhedsministeren også nævnte, og fra de fleste mennesker i modsætning til de andre typer af MRSA. Svine-MRSA smitter ikke igennem kød, og jeg synes, at det er vigtigt at få understreget; altså man bliver ikke syg af at spise kød fra dyr, som har haft MRSA – hverken svine-MRSA eller andre typer for den sags skyld.

Selv om der allerede er blevet gjort og undersøgt rigtigt meget, er der stadig brug for ny viden – selvfølgelig – om svine-MRSA, for at vi lettere kan bekæmpe den.

Fødevarestyrelsen har – og det tror jeg, at jeg kunne høre, at det havde I også godt set – opgjort en MRSA-undersøgelse fra slagterierne, og den viser jo faktisk, desværre, at der i 2012 var svine-MRSA i 88 % af de undersøgte svin, og det er dobbelt så meget som året før. Altså, det her det er undersøgelser foretaget på slagteriet. Vi ved fra andre situationer, at dyr kan smitte hinanden undervejs eller på selve slagteriet, så derfor er det vigtigt for os at finde ud af, er det her et udtryk for, at der også er sket en stigning ude på besætningerne. Så vil Fødevarestyrelsen i år igangsætte en undersøgelse for forekomsten af svine-MRSA i svinebesætningerne. Det er et af de initiativer, der bliver iværksat – som jeg har tænkt mig at iværksætte – under veterinærforliget, som vi for nyligt fik forhandlet på plads bredt i Folketinget.

Jeg vil gerne sige, at det er kompliceret at bekæmpe de resistente bakterier når først, de er her – så alt det med forebyggelse er én ting. Men derfor har vi faktisk haft meget stort fokus i Danmark på forebyggelse. En forebyggende indsats er i videst muligt omfang at begrænse udviklingen af resistens. Og derfor er det jo også klart, at der hviler – og nu taler jeg jo som Fødevareminister – der hviler et stort ansvar på landmændenes skuldre, fordi de er de eneste, som håndterer antibiotika i dagligdagen, og som ikke er dyrlæger eller læger.

Hvis vi nedsætter forbruget af antimikrobielle stoffer, vil vi generelt mindske risikoen for også at udvikle resistens. Og i Danmark er der sat ind med forskellige tiltag med netop det formål for øje. Og der kan jeg nævne, at i det første veterinærforlig tilbage i 2008-12 der blev der indført grænseværdier for forbruget af antibiotika i svine- og kvægbesætningerne. I 2010 kom ordningen fra min forgænger ved ”gult kort”; en ordning som har medført et ufatteligt, faktisk stort og flot, fald i forbruget af antibiotika til svin på 20 % fra ’10 til starten af ’12. Det er altså virkeligt noget, der betyder noget. Det samlede forbrug af antibiotika i landbruget er bragt væsentligt ned igennem de seneste år, og det er vigtigt fortsat at sikre, at der ikke bliver medicineret unødvendigt og uhensigtsmæssigt.

Og for at fastholde den gode udvikling, så strammer vi også op i forbindelse med det nye veterinærforlig, som vi vedtog inden jul med opbakning fra samtlige partier i Folketinget. Og jeg vil også gerne sige, at landmændene er ikke tilfredse med det, fordi de synes, at de har gjort en kæmpe indsats – og det *har* de også. Men det er jo et udtryk for, at vi som politikere mener, at det her det er vigtigt, og at det er en kamp, vi skal fortsætte med at kæmpe. Vi fastholder fokus på resistensproblematikken, vi peger på tiltag, der understøtter

en ansvarlig og optimal brug af antibiotika, så vi får bremset udviklingen i resistens. Det sker blandt andet, og det er der, vi har sat fokus, ved en målrettet indsats mod rutinemæssig flokmedicinering og en styrket forskning i antibiotikaresistens.

Jeg vil også sige, at det handler jo også om at få dyrlægen ud og tale med landmanden om, hvad andet kan man gøre i en besætning. Altså, jo mere besværligt man gør det, jo mere vil man være interesseret i at finde alternativer til at bruge antibiotika. Det er det, vi arbejder på.

Så indsatsen mod antibiotikaresistens tager udgangspunkt i denne her "one-health-tankegang", som altså er en samarbejdende tankegang, hvor vi ser udfordringen indenfor dyrs og menneskers sundhed i en meget tæt sammenhæng. Lige så snart vi erkendte, at der er en problematik med svine-MRSA i de danske svinebesætninger og en risiko for overførsel af svine-MRSA fra svin til mennesker, blev der etableret et tæt samarbejde mellem fødevarer- og sundhedsmyndighederne. Jeg vil ikke sige så forfærdeligt meget mere om det, for det har Sundhedsministeren gjort, andet end at sige, at vi i Fødevareministeriet går helhjertet ind i det arbejde.

Samtidigt er der også det internationale arbejde på tværs af landegrænser. Vi har holdt en stor konference under EU-formandskabet. Man kan sige, vi – både dér og også i forbindelse med drøftelser af rådskonklusioner – må sige, at det er jo lidt op af bakke i forhold til de andre lande. De tænker ikke helt, ligesom vi gør.

Det, der var det fine, var, at vi fik rådskonklusioner, som man både committede sig til ovre i sundhedsministerens råd og hos mig. Og det vil sige, at vi er blevet enige om effektive overvågningssystemer i både sundhedssektoren og veterinærsektoren, så vi kan få samlet og sammenlignet data om brugen af antibiotika i de andre EU-lande. Altså, vi kunne godt tænke os at være gået længere. I Danmark har vi gjort dyrlægernes indtjening uafhængig af, om de ordinerer antibiotika. Det vil jeg gerne sige; det er ikke lige nemt at få de andre lande til at indse det helt indlysende fornuftige i det. Så der er lang vej endnu, men vi skal også være klar over, at vi flytter. Altså, det har vi også været med til at gøre under det danske formandskab.

Senest er EFSA, som er den europæiske fødevarerikkerhedsautoritet, i efteråret kommet med en rapport om svine-MRSA. Rapporten anbefaler, at der bliver lavet overvågningsprogrammer, så man kan følge udviklingen, og de bekræfter også, at svine-MRSA primært smitter personer, der arbejder i tæt kontakt med levende svin.

Vi har siden 2009 haft undersøgelser af svine-MRSA-forekomsten hos svin, og det er i tråd med anbefalingerne, og det vil også sige, at vi ved, hvad det er for nogle typer, vi har her i landet. Nu vil vi så også gennemføre undersøgelser på besætningerne for at følge udviklingen, og fra dansk side har vi altså også opfordret Kommissionen til at fokusere på behovet for en ensartet overvågning i EU. Og de vil komme med et forslag i Kommissionen, som, vi håber, kan blive vedtaget inden sommeren og træde i kraft næste år.

Sundhedsministeren og jeg har også nedsat en aktionsgruppe, som sundhedsministeren nævnte, og det er også helt grundlæggende,

fordi tingene hænger sammen. Vi har repræsentanter fra universiteterne, Arbejdstilsynet – som også har været vigtig, fordi der er medarbejdere, der arbejder i staldene og andre steder – sundheds- og fødevarermyndighederne og erhvervet. Og de skal komme med konkrete forslag, der kan reducere forekomsten.

Så har jeg også fået spørgsmål E om, hvordan vi vil bryde smittekæden fra svine-MRSA, så bakterien ikke bliver spredt fra svinestalde til mennesker uden for staldene. Og jeg synes, det er vigtigt at holde fast i, hvad er det for nogle mennesker, vi taler om?

- Vi har dem, der besøger landbrugene,
- så har vi landmændene og deres medarbejdere i de MRSA-positive besætninger, og
- så har vi husstandsmedlemmer, som kan have kontakt med landmanden og medarbejderne.

For det første; de besøgende, så nævnte sundhedsministeren jo selv, at sundhedsmyndighederne/Sundhedsstyrelsen har vurderet, at der er en meget lille risiko for at sprede svine-MRSA ved besøg, og det har jeg sådan set tillid til, at det kan håndteres.

Når det gælder medarbejdere og husstandsmedlemmer, så er det anderledes, fordi at for dem, der hver dag færdes og opholder sig i en MRSA-positiv svinebesætning, der er situationen anderledes. De er særligt udsatte, fordi de har en tæt daglig kontakt med dyrene. Husstandsmedlemmer på landbruget, der ikke kommer i stalden, bærer derimod langt sjældnere svine-MRSA, end landmanden gør. Hvis en svinebesætning har svine-MRSA, vil det som udgangspunkt være umuligt at undgå, at landmanden og eventuelle medarbejdere bliver bærere af svine-MRSA på sigt. Ifølge Sundhedsstyrelsens vejledning, så er der heller ikke nogen idé i at forsøge at fjerne

svine-MRSA fra de personer, for de bliver jo udsat for bakterien igen.

Så kan man sige: ”Kunne vi så ikke bare sanere, det har man da hørt om før?” Men vi må bare sige, at der findes ikke på nuværende tidspunkt en hurtig og effektiv metode til at sanere for svine-MRSA – en omkostningseffektiv metode, for så havde vi jo selvfølgelig gjort det. Men det er ikke noget, man bare lige gør. Og når vi taler om dansk svineproduktion, er sanering jo ikke så enkel, fordi de fleste besætninger får tilført dyr løbende. I en besætning, hvor man har alt ind og alt ud og rengør bygningen og alt ind igen, der er det nemmere, men svineproduktionen er sådan, at det er en løbende udskiftning. Og jeg vil sige at på nuværende tidspunkt, så vil det heller ikke give mening at slå alle dyr ned for forsøge at fjerne svine-MRSA, fordi det vil være en meget omkostningsfuld proces uden nogen sikkerhed for, at det så vil lykkes at fjerne svine-MRSA.

Når bakterier, som vi kender – Salmonella, campylobacter, svine-MRSA – skal til livs, så er vi nødt til at sætte ind, der hvor det giver mest mening. Og der, hvor vi skal sætte ind i forhold til svine-MRSA, er blandt andet ved øget hygiejne. Landmanden og medarbejderne kan nedsætte risikoen for at tage svine-MRSA med ud fra stalden ved at følge de almindelige hygiejneforskrifter; skifte tøj, vaske hænder før man forlader stalden. Og så kan man jo, som nævnt, sætte forebyggende ind, altså restriktiv anvendelse af antibiotika.

Der er stadigvæk ikke noget, der tyder på, at svine-MRSA bæres af mennesker fra byerne. Trods det har Statens Serum Institut i de seneste år registreret en stigning i antallet af mennesker, som bærer

svine-MRSA, og som ikke har en daglig kontakt med svin. Alle de mennesker bor i landzoner med svinebrug dog. Den stigning er naturligvis bekymrende, og det er Sundhedsministeren og jeg enige i, og det er jo også derfor, at vi har aktionsgruppen, som skal gøre os klogere på MRSA.

Til sidst vil jeg lige sige helt kort, fordi det har været rejst i debatten om offentliggørelse af oplysninger vedrørende svine-MRSA-besætningerne; der synes jeg, det er vigtigt at sige, der skal være en balance. Det er jo sådan vores offentlighedslov også fungerer. Der skal være en balance mellem på den ene side hensynet til offentlighedens interesser i oplysninger om svine-MRSA og på den anden side beskyttelsen af personers interesser – det vil sige konsekvenserne for de mennesker, der bor på de gårde, der er inficerede. Fødevarestyrelsen har truffet en afgørelse om ikke at offentliggøre oplysninger om, hvilke gårde, man ligger inde med viden om, der er positive med MRSA, og klageinstansen i Fødevareministeriet har givet Fødevarestyrelsen medhold i den vurdering. Men lige nu ser Ombudsmanden på sagen, og jeg afventer hans udtalelse, og Ombudsmandens afgørelse vil naturligvis blive fulgt. Sådan er det.

Afslutningsvist skal jeg måske bare sige, at svine-MRSA er ikke faretruende for den almindelige borger, men jeg anerkender bekymringen for, at MRSA-bakterier fra svinebesætninger kan udvikle sig til et større problem i fremtiden. Særligt hvis bakterien skulle ændre sig, så den nemmere kan smitte mellem mennesker, som nogen forskere er bekymrede for. Derfor så tager vi resistensproblemet meget alvorligt, og jeg mener samtidigt, at vi har den rigtige strategi for at møde de udfordringer, som resistente bakterier giver i forhold til både dyr og mennesker.

Vi skal have forebyggelse. Vi skal have samarbejde. Vi skal have viden, så vi kan udveksle viden på tværs af faggrupper.

Resistensområdet er et område, hvor vi kan blive meget klogere, og vi skal blive klogere. Derfor er vi aktive i at skaffe viden, indsamle viden, opbygge viden – både i Danmark og i EU.

Og så vil jeg bare til allersidst minde om, at det her er en sag, hvor man skal være opmærksom på, at der skal være den rette bekymring, den rette indsats – men *uden* mere drama, end der er berettiget. Altså, det er den balance, vi lever med. Vi lever med en lang række bakterier i forvejen – og mange af os har overlevet – og...

Bare for at sige, at vi tager faktisk det her rigtigt alvorligt. Vi gør rigtig mange ting – men vi skal også gøre det rigtige på det rigtige tidspunkt.